БҮГҮ ЧУРТТАРНЫҢ ПРОЛЕТАРИЙЛЕРИ, КАТЫЖЫҢАР!

ШЫН

Совет Эвилелиниң Коммунистиг партиязынның Тыва область болгаш Кызыл хоорай комитеттериниң, ажылчы чоннар депутаттарынның область Совединиң органы

1925 чылда үндезилетиннген

1953 НОЯБРЬ 28 СУББОТА № 231 (2916)

ӨРТЭЭ 20 КОП.

БО ХҮНГҮ СОЛУНДА:

Белеткелдериң ниити-эвилел министерствозун тургузар болгаш ССРЭ-ниң Белеткелдер министринге эш Л. Р. Корниецти томуйлаар дугайында ССРЭ-ниң Дээди Совединиң Президиумунуң Чарлыктары (1 арын).

Бистиң областа (1 арын).

ССРЭ-ниң Дээди Совединиң Президиумунда (1 арын).

НИИТИНИҢ АЖЫЛ-АГЫЙЫН КҮЧҮЛҮГ КӨДҮРЛҮҮШКҮНЧЕ: К. Бора-Көже.—Көдээ Советтиң чөлеңгижи; Д. Настык-Доржу.—Колхоз быжыгып, өзүп турар; К. Королев.—Көдээ Советтиң депутаттары (2 арын).

М. Бугалдай.—Удуртулганы күштелдирер (3 арын).

М. Оруспай.— Колхозтуң өнчү-хөреңгизин камгалаар (3 арын).

Д. Данилов.—Албанияда культура болгаш улус чырыдыышкыны (3 арын).

Улус демократиязының чурттарында (4 арын).

Тайбыңның Бүгү-делегей Чөвүлелиниң сессиязында (4 арын).

Көдээ Советтериң ажылын чаа негелделериң деңнелинге

Бистиң чуртувустуң көдээ ажыл-агыйының хөгжүлдезиниң чаа, дайынчы программазын—Совет Эвилелиниң Коммунистиг партиязының Төп Комитединиң сентябрь Пленумунуң доктаалын амыдыралга боттандырар дээш бүгү совет улус бедик патриотчу, кызымаккай күш-ажылче кирген.

Чоокку ийи-үш чылдарда чуртка аъш-чемниң болгаш үлетпүр бараанныының четчир санныг элбекшилин тургузар, ажылчы чоннарның материалдыг база культуралыг негелделерин максималдыг хандырар дээш демиселге көдээ Советтер—организакчы, углап-башкакчы күш болур. Олар колхозчу көдээниң масса чоннуң мурнунда салдынган бо хүндүлүг болгаш харысалгалыг сорулганы алдарлыы-биле күүседирин чедип алыр, көдээ ажыл-агыйның ишчилериниң үнелиг эгелээшкиннерин, кызымаккай күжениишкиннерин бүгү тала-биле деткиир база ажылчы чоннарны маадырлыг күш-ажылче сырый эвилелдээр хүлээлгелиг.

Бистиң солуннуң бо хүнгү номериниде областың эки ажылдыг, мурнакчы көдээ Советтериниң бирээзи—Чөөн-Хемчик районда Чыргакы көдээ Советтиң (даргазы эш Бора-Көже) сентябрь Пленумунуң доктаалын амыдыралга боттандырар дээш бодунуң ажыл-чорудулгазын канчаар тургузуп турарының дугайын парлаан. Партияның болгаш чазактың чугула шиитпирин көдээ совет бодунуң сессиязынга калбаа-биле амыдыралга холбаштырып тургаш чугаалажып көрген болгаш ооң девискээринде турар ийи колхозтарның ажыл-агыйын чаа деңнелче көдүрер талазы-биле чогуур хемчеглерни алган. Совет, мал кыштагладыышкынынга, келир чылдың дүжүдүнге колхозтарның белеткелиниң айтырыгларын чедиишкинниг шиитпирлээрин депутаттарның, активчилериниң калбак киржилгези-биле чедип алган. Келир чылын ногаа болгаш картофель тарып өстүрериниң талазы-биле боттуг хемчеглер суму Совединиң инициативазы-биле ап чорутунган.

Чыргакы көдээ Соведи, ооң депутаттары ниитиниң малының баш санын өстүрер, ооң продуктулуун бедидер, чер ажылын сайзырадыр дээш демисел-биле кады чоннуң ортузунга организас-массалыг ажылдарны күштелдиреринн, культура тургузуушкунунуң ажылын экижидерин база чедип ап турар. Ол чорук ында колхозтарның организас, ажыл-агый талазы-биле быжыгыышкынынга улуг идигни берген. Бо көдээ Совет ышкаш боттарының ажыл-чорудулгазын чаа негелделерге дүүштүр тургузуп, колхозтарның ажыл-агыйын улам хөгжүдеринге эргежок чугула кичээнгейни салып турар көдээ Советтер бисте элээн хөй. Ооң чижээнге Каа-Хем районда Ильинка, Өвүр районда Дус-Даг болгаш өске-даа көдээ Советтер кирер.

Ооң-биле чергелештир, чамдык көдээ Советтер көдээ ажыл-агыйга удуртулганы чорударын, колхозтарның мал, чер ажылдарын сайзырадырынга саңлдарны өй-шаанда халдадырын сулараадып, боттарының ажылын чаартып тургуспайн турарлар. Кызылдың көдээ районунда Чедер, Көк-Тей, Барыын-Хемчик районда Аянгаты, Тес-Хем районда Чыргаланды көдээ Советтер онза хожудангай байдалда. Колхоз бүдүрүлгезиниң, колхозчу массаның ортузунга организас-кижизидилгелиг ажылдарның айтырыгларын олар бистиң херээвис эвес, аңаа киришкен херээ чок деп санап турар. Ол көдээ Советтериниң девискээринде колхозтарның ажыл-агыйы ынчангаш улуг четпестерлиг, оожум бурунгаарлаашкынныг.

Көдээ Советтер болза, күрүне эрге-чагыргазының чер-черде органнары болур. Ажылчы чоннар оларны сонгуп тургускан болгаш хамаарышкан черлеринде бүгү ажыл-агый, культура тургузуушкунунуң айтырыгларын удуртурун, организакчы рольдуг болурун олардан негеп турар. Колхозтарда ниитиниң малының баш санын өстүрери, ооң продуктулуун бедидери, колхоз бүдүрүлгезин чедиишкинниг болдурары база партияның болгаш чазактың салып турар сорулгаларын, үндүрүп турар шиитпирлерин колхозчу массаларга тайылбырлап таныштырары оларның ажыл-чорудулгазында кол үүл болур ужурлуг.

Ону чедип алыр төлээде, колхоз бүдүрүлгезиниң бүгү адырларының ажылынче сиңнигип кирер, ында четпестерни илередир болгаш оларны узуткаарының аргаларын айтыр херек. Көдээ Советтериң сессияларына колхозтар даргаларының, ферма эргелекчилериниң, бригадирлериң илеткелдерин алыры, оларга практиктиг дузаны, ажыктыг аргасүмени бээри чугула. Чүгле илеткелдер алыры-биле, хөй-хөй шиитпирлер үндүрери-биле кызыгаарлатынар чорук кандыг-даа үре-түннелдиг болбас. Кол чүве болза, үндүрген шиитпирлер ажыл-херек кырынга боттанган турарын чедип алыры, күүселденин хынаалдазын депутаттарны, активчилерни дамчыштыр шыңгыырадыры болур.

Сессияларга кандыг-бир чугула айтырыгны чугаалажып көөрүн белеткээринге, четпестерни илередиринге болгаш салдынган сорулганы күүседиринге көдээ Советтериниң даяныр күжү—доктаамал комиссиялар, депутаттар, көдээ интеллигенция болгаш өске-даа мурнакчы активчилер болур ужурлуг. Оларга даалгаларны бээр, шыңгыы негелдени тургузар, оларның отчёттарын алыр херек.

Ам үеде колхозтарга ногаа болгаш картофель бүдүрүлгезин калбартыры, кат-чимистиг садтарны тарып өстүрери чугула болуп турар. Көдээ Советтер бо талазы-биле шиитпирлиг хемчеглерни алыр, боттарының инициативазын, организакчы чоруун улгатырар болгаш колхоз бүрүзү бо сорулганы хажык чокка күүседирин чедип алыр хүлээлгелиг.

Бистиң колхозтарывысты организас, ажыл-агый талазы-биле быжыглаарынга колхозчу араттарның сууржуң чуртталгаже шилчиири, культураны бедидери, колхозчу бүрүзү бедик билиг-медерелдиг болуру кол черни ээлээр. Ындыг болганда, көдээ Советтер колхоз тудуунуң херээн доктаамал удуртур, ажылчы чоннарның ортузунга политиктиг кижизидилге ажылдарын күштелдирер ужурлуг.

Көдээ Советтериниң хөй талаарлыг, чогаадыкчы, массалыг ажылчорудулгазын партияның болгаш чазактың салганы чаа сорулгаларга дүүштүр чаартып тургузарынга партия райкомнары, эге организациялары, райкүүскомнар удуртулганы хандырары, эргежок чугула практиктиг дузаны көргүзери негетинип турар.

Ажылчы чоннар депутаттарының көдээ Советтериниң мурнунда салдынган чаа негелделерни ажыл-херекчи күүседири—көдээ ажыл-агыйны улам хөгжүдеринге дайынчы аргаларны бээр.

Белеткелдериң ниити-эвилел министерствозун тургузар дугайында

ССРЭ-ниң Дээди Совединиң Президиумунуң ЧАРЛЫЫ

ССРЭ-ниң Көдээ ажыл-агый болгаш белеткелдер министерствозунуң көдээ ажыл-агый продуктуларын белеткээри-биле болгаш ажылдап болбаазырадыры-биле холбашкан организацияларның болгаш будүрүлгелериниң базазынга Белеткелдериң ниити-эвилел министерствозун тургузар.

ССРЭ-ниң Дээди Совединиң Президиумунуң Даргазы
К. ВОРОШИЛОВ.

ССРЭ-ниң Дээди Совединиң Президиумунуң Секретары
Н. ПЕГОВ.

Москва, Кремль.
1953 чылдың ноябрь 21.

ССРЭ-ниң Белеткелдер министринге эш Л. Р. Корниецти томуйлаар дугайында

ССРЭ-ниң Дээди Совединиң Президиумунуң ЧАРЛЫЫ

ССРЭ-ниң Белеткелдер министринге эш Леонид Романович Корниецти томуйлаар.

ССРЭ-ниң Дээди Совединиң Президиумунуң Даргазы
К. ВОРОШИЛОВ.

ССРЭ-ниң Дээди Совединиң Президиумунуң Секретары
Н. ПЕГОВ.

Москва, Кремль.
1953 чылдың ноябрь 21.

ССРЭ-ниң Дээди Совединиң Президиумунда

ССРЭ-НИҢ ДЭЭДИ СОВЕДИНИҢ ПРЕЗИДИУМУНУҢ ДОКТААТКАНЫ БОЛЗА:

Белеткелдериң ниити-эвилел министерствозунуң тургустунганы-биле холбаштыр ССРЭ-ниң Көдээ ажыл-агый болгаш белеткелдер министерствозун моон сонгаар ССРЭ-ниң Көдээ ажыл-агый министерствозу деп адаар.

МТС-тер ажылдакчыларынга чээлилер

ССРЭ-ниң көдээ ажыл-агый банкызы колхозтарга болгаш колхозчуларга чээли кылдыр хөй хөреңгини чылдын-на тускайлап турар. Көдээ ажыл-агый артельдери мал кажааларының тудуушкунунга, мал ажылының оран-саваларын механизастаарынга, суггарылга ажылдарынга, электри станцияларының, ногаа шыгжаар черлериниң, кургадыкчыларның, парниктериниң, теплицаларның болгаш көдээ ажыл-агыйның өске-даа тудугларынга узун хуусаалыг чээлилерни ап турар.

1954 чылда көдээ ажыл-агый банкызы оон аңгыда машина-трактор станцияларының ажылчыннарының, инженер-техниктиг ажылдакчыларының болгаш албан-хаакчыларының хууда чуртталга тудугларынга чээлини бээр. Маңаа 450 миллион рубльди үндүрер. МТС-териниң ажылдакчылары 12 муң чедир рубльдиң чээлизин 10 чыл хуусаалыг кылдыр ап болур. Оларга ол чээлилерни үшкү чылындан эгелеп сес чылдың дургузунда дедир эгидип төлээр эргени бээр.

(СЭТА).

МУРНАКЧЫ МТС-ТЕ

САРТАНА. (Сталин область). Украинаның механизаторларының социалистиг чарыжынга Сартанск МТС-ниң коллективи тиилекчи болуп үнген. Мал ажылын үлегерлиг чорудуп турары дээш аңаа УССР-ниң Министрлер Чөвүлелиниң болгаш Украинаның Коммунистиг партиязының ТК-зының шилчиир кызыл тугун тывыскан болгаш 10 муң рубль хемчээлдиг бирги шаңналды тывыскан.

Чоокка чедир-ле ол МТС областың хожудангай МТС-териниң бирээзи турган. Эрткен чылын мурнакчы механизаторларның үлегерин өзугаар механик эш Чекмакка удуртурган мал ажылының фермаларын механизастаарының талазы-биле бригаданы тургускан. Ол бригаданың составынга комбайнёрлар Зиньковский, Хараджа болгаш өске-даа эштер кирген. Олар сес колхозтарның мал ажылының фермаларынга мал чеми ажылдап кылыр машиналарны дерип, сес артельдерге автосуггарыкчыларны тургусканнар болгаш үш фермаларга инектериниң механизастатынган саалдаларын кылганнар.

Максим Горький аттыг колхозта мал чеми белеткеп турар Иван Ткаченконуң бригадазы-биле кады ажылдап турар Архип Заяцтың трактор бригадазы улуг чедиишкиннерни чедип алган.

Хой мал ажылының талазы-биле улуг ажылдарны чоруткан. Хой бүрүзүнден дүк кыргылдазы 4,2 килограмм чедир улгаткан.

Ам МТС-те көдээ ажыл-агыйның дыка хөй чаа тускай эртемниглери келгеннер. Ол чорук колхоз бүрүзүнче агрономну болгаш зоотехникти чорударынга дузалаан.

(СЭТА).

Новосибирскиде Сибириниң чурукчуларының бирги көжүп чоруур делгелгезинде Бурят-Моол АССР-ниң, Красноярск болгаш Алтай крайларның, Иркутск, Кемерово, Новосибирск, Омск болгаш Тюмень областарның чурукчуларының ийи үүс хирс живопис чуруктарын, графиктерин болгаш скульптураларын делгеп көргүскен.

Чурукта: көжүп чоруур делгелгениң залдарының бирээзинде.

Чуруу **В. Лещинскийнии.** СЭТА-ның пресслишези.

Забайкальеде ногаа ажылының хөгжүлдези

ЧИТА. Келир чылын областың колхозтарынга болгаш совхозтарынга ногаалар тарылгазының шөлүн муң ажыг гектар калбартырын, а парник-теплицалыг ажыл-агыйны барык-ла беш катап улгатырарын планнап турар.

Бо планны амыдыралга боттандырары дээш белеткел чер болганда калбарып турар. Петровско-Заводский районнуң «Сталинның тураскаалы» деп колхозунда болгаш өске-даа районнарның көдээ ажыл-агый артельдеринде теплицаларны тудуп турар. 15 муң хире парник рамаларын септээн болгаш катап кылган, муң-муң тонна өдек болгаш рассада олуртур саваларның торф-перегеннуг массаларын белеткээн. Дыка хөй колхозтар ногаа культураларының шынарлыг үрезиннери-биле боттарын четчери-биле хандырытынганнар.

Забайкальеге ногаа ажылын калбартырынга улуг дузаламчыны үлетпүр бүдүрүлгелер көргүзүп турар.

(СЭТА).

Бистиң областа

Механизаторларның ажыл-ишчи көргүзүглери

Чадааананың машина-трактор станциязының септелге мастерскаязы чоокта чаа 8 тракторларның болгаш 4 комбайннарының капитал септелгезин дооскан. МТС-тиң шөлүнде кылдынган 11 сеялкаларны, «Зиг-Заг» деп 53 илиирлерни, тракторнуң 6 андазыннарын болгаш өске-даа кожулга херектерин чыскаай тургузуп каанын көөрге чараш болгаш солун-даа.

Мастерскаяда септелге бригадаларының мурнуку одуруунда участок механиги коммунист Ховалыг Очур-оолдуу чоруп, ол ажылдың темпизи болгаш шынарының талазы-биле бедик көргүзүглерлиг болуп турар. МТС-те слесарь Доржу, тракторист Кандан ышкаш бүдүрүлгениң онаалдазын үргүлчү ажыр күүседип турарлар хөй.

* * *

Сүт-Хөл районнуң машина-трактор станциязы 1953 көдээ ажыл-агый чылын чедиишкиниг дооскан дораан-на келир чылдың хову ажылынга белеткеп кирипкен. Септелге мастерскаязының амгы бүгү ажылы график өзугаар чоруп турар болгаш механизаторлар бригадалар кылдыр тургустунган, аразында социалистиг чарыш-биле ажылдап турар.

Мастерскаяда ылангыы участок механиги эш Тухтаның удуртуп турары бригаданың трактористери эки көргүзүглерни илередип турар. Ында слесарь-мотористер Чаш-оол, Очур-оол, Комбуй-оол олар күш-ажылга шылгарап, бердинген онаалдаларны үргүлчү 150 хуудан ажыр күүседип турар. Коллективте агитаторлар ажылдап, хана солуну доктаамал үнүп, көргүзүг самбыразы үргүлчү чаартынып турар.

* * *

Октябрь мурнунун социалистиг чарыжынга чедиишкиннерин быжыглавышаан, Сарыг-Сеп МТС-тиң коллективи улам күжениишкиниг ажылдап турар. Трактористер Дорафеев бодунуң дузалакчызы слесарь Орлов биле ийилээ 12 комбайн моторларын септеп дооскан азы олар иримазын үш катап, алган хүлээлгезин ийи катап ажыр күүсеткен.

Ажылдың шынарының болгаш бүдүрүкчүлүүнүн-даа талазы-биле дуржулгалыг механик Алексей Афанасьевтиң 20 септекчилерден тургустунган бригадазы бедик көргүзүглерлиг болуп турар. Бригада 41 сеялкаларны, 12 лущильниктерни, 13 андазыннарны болгаш көдээ ажыл-агыйның өске-даа машина чепсектерин септеп дооскан.

* * *

Туранның машина-трактор станциязының чоокта чаа болган чөвүлелинге Бии-Хемниң колхозтар даргалары, көдээ ажыл-агыйның тускай эртемниглери болгаш районнуң партия, совет ажылдакчылары база киржип эрткен. Аңаа 1953 көдээ ажыл-агый чылының түннелдерин көрбүшаан, СЭКП Төп Комитединиң сентябрь Пленумунуң доктаалынга холбаштыр МТС-тиң, колхозтарның сорулгаларының дугайын чугаалашкан.

МТС-тиң директору эш Балабановтуң илеткелинден база аңаа холбаштыр болган санал шүгүмчүлелдерден улуг четпестер бары илерединген. Пленумнуң төөгүлүг доктаалын амыдыралга чедиишкиниг боттандырарынче угланган шиитпирни чөвүлел үндүрген. Ында МТС-тиң колхозтарга дузазын күштелдирер, часкы хову ажылынга белеткелдерни экижидер, агро-зоотехника курстарының өредилгезин шынаржыдар дээн чижектиг өске-даа хемчеглерни тодаргай айыткан.

Малчыннарның чедиишкиннери

ССРЭ-ниң көдээ ажыл-агыйын улам ыңай хөгжүдер хемчеглер дугайында СЭКП Төп Комитединиң сентябрь Пленумунуң доктаалын база партияның болгаш чазактың сөөлгү үеде үндүрген шиитпирлерин Барыын-Хемчик районнуң «Кызыл тараачын» колхозунуң колхозчулары совет улус-биле бир дөмей чаңгыс эп-сеткилдиг хүлээп ап, ону ажыл херек кырында эрестиг боттандырып турарлар. Олар бо чылын сиген болгаш силос салыышкынын белеткээринге элээн чедиишкиниг болуп, күскү дүжүттен алган 50 тонна суланы мал чеминге тускайлап үскен.

Хой кадарчызы коммунист эш Данзыр бо чылын 134 хоюндан 134 хураганны доруктурган. Ол ышкаш коммунист эштер Ламажык, Мартан. оол оларның кадарган хойлары 110 хуу чедир өзүлделиг болуп турар.

Колхозтуң баштаар чери болгаш ында партия организациязы кыштаг септелгелериниче элээн күштерни киирип ажылдаан. Ооң түннелинде колхозтуң 22 кыштагларының септелгези болгаш 100 ажыг инек кирер чаа кажааның тудуун өй-шаанда шынарлыг дооскан.

Мал ажылының талазы-биле колхозчуларның чедиишкиннерин быжыглаар сорулга-биле партияның болгаш чазактың шиитпирлерин 5 черге хурал, 22 черге беседа кылып таныштырган.

МУЗЕЙДЕ ЧАА ДЕЛГЕЛГЕ

Областың колхоз даргаларының, МТС директорларының болгаш көдээ ажыл-агый, мурнакчыларының чөвүлел хуралынга Тыва областың музейи делгелге белеткээн. Орта Тывада бирги миллионер колхоз—Бии-Хем районнуң «Кызыл тараачын» колхозун көргүскен.

Мурнакчыларның чедиишкиннерин, колхозчуларның чаа культурамыдыралын, колхозтуң бүдүрүлгезиниң бүгү адырларын көргүзүп турар фото-чуруктарны, диаграмнарны кылып делгээн.

Мал, чер ажылының продуктуларының экспонаттарын көргүскен. Ол ышкаш Ленин аттыг колхозтуң болгаш Каа-Хем районунда «Октябрь 14 чыл ою» колхозтуң ажыл-агыйын көргүскен.

Район библиотеказында

Таңдының Бай-Хаакта район библиотеказы номчукчулар-биле ажылын багай эвес тургускан. Ном фондузу чыл бүрү өзүлделиг. Политиктиг, чечен-чогаал, көдээ ажыл-агый номнары болгаш өске-даа номнар ам 16 муң том ажып турар. Номчукчуларга таарымчалыг байдалды тургусканындан аңаа кежээниң-не номчукчулар хөй болуп, чаа солуннарны, сеткүүлдерни номчуп турарлар. Библиотеканың доктаамал номчукчулары безин 650 ажып турар.

Бо чылдың баштайгы он айларында номчукчуларның конференциязын үш катап организастаан, а коллективтер, колхозтар аайы-биле база эрттигилеп, аңаа болган саналдарны библиотека бодунуң ажылынга үргүлчү өөренип келген.

СЭКП Төп Комитединиң сентябрь Пленумунуң доктаалынга холбаштыр хөй номнарны библиотека тускайлаан, ооң аттарын чыскаан база ССРЭ-ниң Дээди Совединиң бешки сессиязының материалдарының альбомнарын тургускан.

Мал кажааларының тудуглары

Кызылдың «Черби» колхозунуң малчыннары хойнуң 8 кыштагларының чылыглаашкынын шалыпкын доосканнар. Инек фермазының эргелекчизи эш Шомуктайның удуртулгазы-биле ферманың ажылчыннары чуртталганың 2 бажыңнарын кладовкалары-биле катай септеп дооспушаан, узуну 8,5 метр, дооразы 8,5 метр, 3 соңгалыг бызаа кажаазын база инек төрүүрүнге ажыглаар бир кажааның тудуун дооскан. Ол ажылдарга хой фермазының эргелекчизи эш Сүлзүнмей болгаш Деспий-оол, Бадарчы, Севек, Калгак-Кунчун олар шалыпчы ажылданнар.

СОВЕТ ТҮРГҮЗҮГ

НИИТИНИҢ АЖЫЛ-АГЫЙЫН КҮЧҮЛҮГ КӨДҮРЛҮҮШКҮНЧЕ!

Чоокку ийи-үш чылдарда көдээ ажыл-агыйның улуг өзгөртүүшүнүн чедип алыр сорулганы СЭКП ТК-ның сентябрь Пленуму салган. Совет улус ол сорулганы чедишкиниг күүседиринче көдүрүп үнген. Бистиң областа, бүгү совет улустуң ажыдунма дузаламчызынга даянгаш, күш-ажылчы араттар база-ла көдээ ажыл-агыйның бүгү адырларын эң дүрген хөгжүдер дээш күжениишкиниг ажылдап кирген.

Чөөн-Хемчик районнуң Чыргакы сумузунда «Коммунизмче орук», Калинин аттыг колхозтарның колхозчулары партия организацияларының, көдээ Советтиң удуртулгазы-биле ажыл-агый болгаш культура тургузуушкунунга дыка чедишкиннерни чедип ап турар.

Бо арыада областың мурнакчы көдээ Советтериниң бирээзи—Чыргакы көдээ Советтиң ажылының дугайын парладывыс.

КӨДЭЭ СОВЕТТИҢ ЧӨЛЕНГИЖИ

Көдээ ажыл-агыйның улам хөгжүлдезиниң, чуртка аъш-чем болгаш үлетпүр бараанларының өлбекшилин тургузарының дайынчы программазын сентябрь Пленуму берген. Бо программаны күүседиринге биче эвес рольду суму Советтери—күрүне эрге-чагыргазының чер-чер органнары ойнаар.

Ону чедип алырда активтиг дузазынга болгаш деткимчезинге даянып, ажылчы чоннарның бот идепкейин көдүрер ужурлуг. Ону барымдаалааш, бис Советтиң организасмассалыг ажылының деннелин бедиринче кол кичээнгейни салып турар бис. Советти долгандыр мурнакчы колхозчулардан болгаш интеллигенциядан тургустунган хөй санныг актив, бир хемче агып кирип чыдар бичии-бичии дамырак кара суглар дег, чыглып турар. Оларның аразында—малчы коммунист Монгуш Ханды, комсомолчу Куулар Момай, бригадир Монгуш Белек, тракторист Ооржак Алдын-оол, тудуг бригадазының бригадири Санчижап болгаш өскелер-даа бар.

Ажыл-агый болгаш культура тургузуушкунунуң айтырыгларын суму Советиниң чогуур өйүнде тургузарынга, шиитпирлээринге депутаттар база активчилер дузалап турар. Бо чылын сессияларга эң-не янзы-бүрү айтырыгларны: часкы тарылганы, тараа ажаалдазының чоруп турарының, чуртталга тудуунуң, школаларның чаа өөредилге чылынга белеткелиниң дугайын чугаалажып көрген бис. Ол ышкаш Коммунистиг партиияның Төп Комитединиң сентябрь Пленумунуң доктаалынга холбашкан айтырыгларны база сессияга тургускан бис. Сөөлгү сессияның мурнунда болган сессияга хөй активчилериң киржилгези-биле бистиң «Коммунизмче орук» болгаш Калинин аттыг колхозтарывыстың мурнунга элээн каш сорулгаларны салган бис. Ылангыя көдээ ажыл-агый артельдери ногаа болгаш картофель тарып өстүрерин, кат-чимистиг үнүштер олуртурун улам калбартырынга депутаттар кол кичээнгейни салган. Ол-ла сессияга депутаттар огородту буга суу-биле суггарып болурун саналдаан. Ам 13 километр дурттуг буганы казып турар. Оолап суг агар болгаш ногаа-картофель шөлүн база садты суггарар. Колхозтарның ногаа шөлү 4 катап, картофель шөлү 3 ажыг катап улгадыр. Кат-чимистиг үнүштерни бир-ле дугаар 4 гектар черге олуртур.

Сессияларга тургузар айтырыгларны белеткээринге суму Совединиң доктаамал комиссиялары идепкейлиг киржип турар. Бисте—бюджет, көдээ ажыл-агый, культура-чырыдыышкын комиссиялары бар. Оларны суму Совединиң депутаттары удуртуп турар. Сессияга чугаалажыр айтырыгларны кичээнгейлиг, бүгү талалыг белеткээринге депутаттардан аңгыда, доктаамал комиссияларның эвилелдеп турары калбак актив киржип турары-биле сессиялар организастыг эртип, четпестерни ханы илередип турар болгаш оларны узуткаарынга эргежок чугула хемчеглер алдынып турар.

Сөөлгү сессияга школа дугайын чугаалашкан бис. Ол айтырыг сумунуң бүгү чонун, ылангыя өөренирчи уругларлыг кижилерни онза идепкейжиткен. Доктаамал комиссияның кежигүннери болгаш депутаттар ада-иелер-биле беседаны кылган. Ол чорук школаның ажылында четпестерни илередиринге, оларны узуткаар хемчеглерни алырынга дузалаан.

Ниитиниң мал ажылының хөгжүлдезинге болгаш мал кыштагладыышкынынга белеткелдиң чоруп турарынга тураскааткан сессия база эки эрткен. Ол сессияның шиитпири мал кажаларын тударын дүргедедиринге, мал чемнерин белеткээринге болгаш ниитиниң малын организастыг кыштагладырынга дыка дузалаан.

Эки шиитпирлер хүлээп алыры—ажылда кол чүве эвес, олар күүсетинген турарын чедип алыры—кол чүве ол дээрзин амыдырал көргүскен. Суму Соведи бо талазы-биле шыңгыы контрольду тургуская, бистиң шиитпирлеривистиң күүселдезин хынаар даалгаларны депутаттарга берип турар.

Партияның болгаш Совет чазактың көдээ ажыл-агыйның улам хөгжүдериниң, садыг ажылын экижидериниң, улустуң хереглелиниң үүлдерин бүдүрерин калбартырының дугайында шиитпирлерин Чыргакы сумунуң ажылчы чоннары ханы сеткил ханыышкыны-биле уткаан. Совет кижилериниң материалдыг чоруун бүгү тада-биле бедидериниң, бистиң социалистиг Төрээн чуртувустуң күчү-шыдалын быжыглаарының дугайында Коммунистиг партияның болгаш бистиң төрээн Совет чазаавыстың сагыш салышкыны моон тода көстүр. Ол—бисти сорук киирген. Бо хүндүлүг сорулганы күүседир дээш бүгү күжүвүстү харам чокка үндүрер бис.

К. БОРА-КӨЖЕ,
Чыргакы суму Совединиң даргазы.

Мал ажылын хөгжүдери дээш

Бистиң көдээ Советтиң көдээ ажыл-агый талазы-биле доктаамал комиссиязы колхозтарның хову, огород ажылдарының, ылангыя мал ажылының улам хөгжүлдезиниң хереэнге онза кичээнгейни салып турар. Бо айтырыгларны канчаар шиитпирлеп турарывысты «Коммунизмче орук» колхозтуң чижээнге көргүзүп көрейн.

Бир сессияга ол колхозтуң ниитиниң малын кыштагладырынга белеткелиниң дугайында айтырыгны чугаалажыры көрдүнген турган. Доктаамал комиссияның кежигүннери малчылар-биле кады мал ажылының байдалын, малды ажаап турарын, мал кажааларының тудуушкунунуң болгаш септелгезиниң чоруп турарын, мал чемнериниң белеткелин база кыштагларже сөөртүлгезин кичээнгейлиг хынаан. Ооң түннелинде дыка хөй четпестер илерээн.

Комиссия сессияга бодунуң саналдарын киирген: мал чемнериң белеткээри-биле кады оларны кыштагларже сөөртүп чедиреринге организастаар; малчыларны чурттаар оран-суур-биле хандырар; мал чемнериниң учёдун болгаш камгалалын экижидер; малды эдериштирип боозадырының тускай пунктуларын тургузар; малдың аарыгларынга удур демиселди күштелдирер болгаш өске-даа. Бистиң бо саналдарывысты сессия хүлээп алган. Олар ам амыдыралга боттандыртынган.

Ол ышкаш ажылчы чонну аъш-чем-биле хандырарының база малды продуктулуг чемнер-биле чемгеренирниң сорулгазын барымдаалааш, огород дугайында база сессияга тургускан бис. Кол кылза чогуур чүве—огородтуң суггарылгазын организастаары турган. Бо талазы-биле база шиитпирни үндүрген. Бис буга казарын, ону кайның эгелээрин саналдаан бис.

Бистиң комиссияның мурнунда салдынган сорулганы канчаар күүседип турарывысты чаңгыс чижекке көргүзерге ыңдыг. Моон соңгаар бодувустуң хүлээлгевисти улам эки күүседир дээш ажылдаар бис.

М. ООЛЧУКАЙ,
суму Совединиң көдээ ажыл-агый талазы-биле доктаамал комиссияның даргазы.

Чонга бараан болуп турар мен

Суму Совединиң бир сессиязынга мал ажылының дугайын чугаалашкан. Ол бистиң амыдыралывыста эң чугула айтырыгларның бирээзин ажыл-херекчи болгаш делгеми-биле чугаалажып көргени болган. Аная санал берген мен. Ынчаарда бис сумуда ийи колхозтарның мал ажылында улуг четпестерни илеткен бис. Сессия ол четпестерни дарый узуткаарын, мал чемнери белеткээрин күштелдирерин, кажаалар тудуун дүргедедирин, күш-ажылдың организациязын экижидерин айыткан.

Сессияның үндүрген шиитпирин «Коммунизмче орук» колхозта канчаар күүседип турарын хынаарын менээ дааскан. Ол даалганы күүсеткен мен. Артельдиң баштаар чери мал кыштагладыышкынынга кызымаккай белеткенген болган. Мал чемнери бүрүн белеткетинген болгаш кыштагларда чедиртинген, малчыларга оран-суур белеткетинген.

Ооң-биле кады колхоз баштаар чериниң кандыг-даа даалгазын база ак-сеткилдиг күүседирин ораалдажып турар мен. Эки ажылдаарга, амыдырал база эки болур. Чижээ, эрткен чылын бистиң өг-бүлевис ажылдап алган күш-хүннеринге 700 ажыг пуд тараа болгаш 5000 рубльди алган. Ол бистиң амыдыралывыска көстүп көрбээн элбекшил болган. Бо чылын ажылдап алганывыс 2000 күш-хүннеривиске база-ла хөй тарааны болгаш акшаны алыр бис. Аас-кежиктиг, бай-шыдалдыг амыдыралче орук кызымаккай күш-ажылдан төрүүнери оон көстүр.

Депутаттың хүлээлгезин доктаамал күүседир дээш база ажылдап турар мен. Соңгукчулар-биле үргүлчү беседалажып, оларның хереглелдерин болгаш негелделерин тодарадып, оларны колхоз баштаар чери азы суму Соведи чогуур өйүнде көөрүн чедип ап турар мен.

М. МЫЙДОК,
суму Совединиң депутады.

Колхоз быжыгып өзүп турар

Ийи-үш чылдарның иштинде бистиң чуртувустуң чонунуң аъш-чем бараанны-биле, а үлетпүрүң — чиг эт-биле хандыртынган турарын чедип алыр сорулганы Коммунистиг партия салган.

Бистиң артеливистиң кежигүннери партияның ол айтыышкының өөрүшкүлүг хүлээп алган болгаш ону күүседиринче киришкен. Суму Совединиң дузазы-биле бис боттарывыстың кур хөреңгилеривисти өөренип көрүп, ниитиниң ажылагыйының бүгү адырларын кыска хуусаада бедик бараанныг кылырының аргаларын тодаргайлаан бис.

Сөөлгү чылдарда бистиң колхозувустуң экономиказы дыка быжыкан, акша орулгазы өскен, бүдүрүлгениң, ылангыя мал ажылының бараанны улгаткан. Мыйыстыг бода мал, хой, өшкү, хаван, чылгы мал болгаш куштар дыка көвүдээн. Эт, сүт, дүк болгаш өске-даа продуктулар алыышкыны өскен.

Колхозчулар бүгү үүлдер-биле хандыртынган, акша-биле болгаш тараа-биле күш-хүнүн төлээри бедээн. Бистиң чедишкиннеривис улгадып турар. Ону чедип алырынга кадрларны шилип алыры болгаш таарыштыр тургузары, оларның ажылын шын организастаары, колхозчуларның бедик бүдүрүлгечи идепкейи улуг рольдуг. Артельдиң экономиказын быжыглаарынга, колхозчуларны кижизидеринге улуг үлүг-хуу партия организациязынга болгаш суму Совединге хамааржыр.

Бистиң колхозтуң бүдүрүлгезиниң шиитпирлиг участоктарында дуржулгалыг тараажылар, малчылар, тудугжулар ажылдап турар. Колхозта трактористер, комбайнёрлар, чолаачылар, зоотехник, электротехник, бызаңчылар, печка кылыкчылары—шупту 20 хире тускай эртемнилер бар апарган.

Баштайгы чылдарда колхозка күш-ажылдың сагылга-чурумун экижидер дээш хөй ажылдаар ужурга таваржып турган бис. Колхоз баштаар чери суму Совединиң инициативазы-биле болгаш колхозчуларның дузазы-биле чогуур корум-чурумну, ниитиниң хөреңгизиниге ак-сеткилдиг, камныг хамаарылганы чедип алган.

Мурнунда колхозчуларның ниити хуралы болгаш баштаар чериниң хуусаалы кончуг ховар эртип турган. Аная улус хөөн чок барып, идепкей чок киржип турган. Колхозчуларның санал-шүүмүүлдери хереккe алдынмайн баар үүлдер база турган. Ол бүгү ам узуткатынган. Ам бүгү организастыг болгаш ажылагый айтырыгларын элээн экижиткен бис. Колхоз бүдүрүлгезиниң бүгү адыларында кызымаккай күш-ажыл калбарган. Партияның, чазактың кыйгырыын ёзугаар бо чылдан эгелеп ногаа болгаш картофель бүдүрүлгезин колхозка калбартырын шиитпирлээн бис.

Партияның өөредип турарынга үндезилээш, колхозчуларның чаагай чоруунуң дугайында сагыш салып турар бис. Шупту колхозчулар сууржаан. 15 өрегениң хууда инектерлиг болурунга дузалаан бис. Келир чылын хууда инээ чок кижи биске чок болур.

Ынчалза-даа, бистиң чедир кылбаан үүлдеривис, шиитпирлеп албаан айтырыгларывыс ам-даа бар. Бис ону чок кылыр бис. Бо талазы-биле биске партия эге организациязы болгаш көдээ Совет дузалаар.

Д. НАСТЫК-ДОРЖУ,
«Коммунизмче орук» көдээ ажылагый артелиниң даргазы.

Суму Совединиң сессиязы. Депутаттар болгаш активчилер Совет Эвилелиниң Коммунистиг партиязының Төп Комитединиң сентябрь Пленумунуң доктаалын амыдыралга боттандырар хемчеглер дугайын чугаалажып турары. Индирде суму Совединиң даргазы эш К. Бора-Көже.

Чуруу **Г. Сиротиниин.**

Көдээ Советтиң депутаттары

Улуг эвес оялчыкта Чыргакы суур чатылган. Ында колхозчулар культурлуг болгаш бай-шыдалдыг чурттап турарлар. Боттарының шаандагы амыдыралын, аштал-сускап, эрге-шөлээ чок чораанын кырганнар коргунчуг дүш дег сактып турарлар. Оларны байлар, даштыкы садыгжылар дарлап, айыылдыг аарыгларга олар таваржып чораан. Ындыг човуландан уштунар аргазы чок кылдыр сагындырар турган.

Тывага Октябрьның социалистиг Улуг революциязының ачызы-биле аас-кежиктиг амыдырал келген. Тыва улус тускай республикадан амгы Советтиг Тывага чедир хөгжүлденин оруун эрткен. Ам тывалар советтиг Төрээн чуртунуң хөй националдарыбиле бир дөмей деңгелиг хамаатылар апарган болгаш Коммунистиг партияның, Совет чазактың ачызы-биле чаа, бай-шыдалдыг амыдыралды тургузуп эгелээн.

Чыргакыга «Коммунизмче орук» болгаш Калинин аттыг колхозтар организастатынган. Оларның ажылагыйы чыл келген тудум быжыгып турар. Ам Чыргакы танытынмас апар чыдар. Ында клуб, чеди чыл школазы, кижи болгаш мал эмчилериниң бажыннары база өске-даа культура-амыдыралдың тудуглары бедип үнген. Колхозтар боттары автомашиналарлыг, туйбу кылыр хлеб быжырар черлерлиг, чунар бажыныг, электростанция туттунуп турар. Ниитиниң каш чүзүн малдары одар сынмас.

Чыргакының колхозчу арат бүрүзү чылыг, чырык бажыннарже көжүп кирген. Орбак-самдар, ыштыг өглерден кезээ мөңгези-биле чарылган.

Ол бүгүнү чедип алыр дээш партия организациязынга болгаш көдээ Советке удурткан колхозчулар улуг күжүн үндүрген. Ынчалзажок, чедип алдынган үүлдер—чүгле эгези. Бүдүрер ужурлуг улуг ажыл-херек ам-даа мурнунда. Амыдыралдың чаа негелделери ону тургускан.

СЭКП ТК-ның сентябрь Пленумунуң шиитпири анаа колхозчуларны-даа, удуртукчу ажылдакчыларны-даа сорук киирген. Улуг, янзы-бүрү талаларлыг ажылды ажылчы чоннар боттарының эң дээре төлээлекчилерин соңгуп чорутканы көдээ Совет бүдүрүп турар.

Бора-Көже — шылгарангай, кызымак удуртукчу, ол соңгукчуларның бедик идегелин алдарлыы-биле шынзыдып турар. Ооң эки дузалакчылары—тудуг бригадазының бригадири Санчижап, саанчы Монгуш Мыйдок, Монгуш Оолчукай, Ооржак Алдын-оол болгаш өске-даа активчилер.

Депутаттар соңгутурганының хүндүлүг хүлээлгезин чоргаарал-биле күүседип, соңгукчуларның үнүнге дыннангыр болуп турар. Суму Соведи ажылчы чоннарны совет патриотизмниң ёзузунга кижизидип, маадырлыг күш-ажылче организастап турар. Хөй санныг активчилерге даянып алгаш, Совет колхозтарны, школаның, магазиннин болгаш клубтуң ажылдарынга дузалажып, сүмени кадып, четпестер-биле демиселди күштелдирип турар. Адаандан өрү шүүгүмчүлелди калбартканының ачызында, чоннуң бот идепкейи бедээн, партияның болгаш чазактың салган сорулгаларын амыдыралга боттандырары дээш кызымаккай күш-ажыл калбарган.

Суму Соведи күрүненин корум-чурумун камгалаарын хандырып, хамаатыларның эргелерин камгалап, ажыл-агый болгаш культура тургузуушкунунуң айтырыгларын углап-баштап келген. Советтиң бюджеди суурнуң чурттакчыларының чугула хереглелдеринге чарыгдатынып турар. Ооң бюджединде—школалар, кижи эмнелгезинин пунктузу, клуб.

Көдээ ажыл-агыйның улам хөгжүлдезинин дугайында партияның айтыышкыны депутаттарны сорук киирген, оларга күштү немээн болгаш чогаадыкчы энергияны болдурган, идепкейн хандырган.

— Артельдерниң баштаар черлери хөделип эгелээрин манаан хереэвис чүл. Харын-даа оларны хөделдирер херек—деп Советтиң көдээ ажыл-агый талазы-биле доктаамал комиссиязының даргазы эш Оолчукай саналдаан.

Комиссияның кежигүннери ажылхерекче изии-биле кирген. Фермаларны көрүп, үнелиг саналдарын киирип, арга-дуржулгаларны чугаалажып эгелээн. Часка белеткел осжургай берген. Депутаттар ол дугайын көдээ Советке дыннатканнар. Советтиң күүскомунуң хуралынга колхоз даргазы эш Настык-Доржунуң илеткелин алгаш, сүмени каткан.

Түннели бо-дур. Келир чылдың часкы тарылгазынга үрезиннер урдунган. Көдээ ажыл-агыйның чепсек-херекселдери дүрген темпи-биле септетинип турар: 5 илиирлер, 5 ан дазыннар, аът-биле тараа чаштырар 3 сеялкалар белен. Септелгени декабрь 15-те доозар деп шиитпирлээн.

Амыдырал бодунуун алыр.

—Магалыг-ла-дыр. Корум-чурум тургузар бодай берген—деп, кыжырып-шоодар сагыштыг кижилер турган.

— Бистиң херээвис чер болганда. Бисти соңгаан чүве төлээде, ол идегелди ажыл-херек кырынга шынзыдар ужурлуг бис—деп эш Бора-Көже харылаан.

Шупту депутаттарда ышкаш, Советтиң даргазында база план улуг. Чижээ, ону электростанцияның тудуунуң хожудаашкыны дүвүредип турар. Колхоз бодунуң талазындан бүгү чүвени кылган. «Сельэлектро» саададып турар. Эш Бора-Көже колхоз даргазы эш Настык-Доржу, партия эге организациязының секретары эш Санчижап олар-биле кады суурга артельдиң садының чечектелип үнүп келир үезин четтикпейн бодап орар. Ногаанның, картофельдиң элбек дүжүду оларның караандэ ам безин көстүп турар...

Шупту чедип алдынары бүзүрелдиг. Садтар чечектелир, колхозчулар ногаанның болгаш картофельдиң бедик дүжүдүн ажаап турар апаар, одарларга дүккүр каракуль хойлар, дон болгаш буденновчу уксаалыг чылгылар, симменталь инектер чатылар. Ол бүгү черле болур!

Ындыг кижилерниң планы ажылхерек-биле карышпас. Партияга кижизитирген, улустуң идегелинге бүргетирген олар келир үеже дидим көрүп, боттарының планын улам шиитпирлиг боттандырып турар.

К.КОРОЛЕВ.

Саннар болгаш фактылар

★ Бо чылын, ылангыя «Коммунизмче орук» колхозтуң төвүнге чуртталга тудуу калбаа-биле чорутунган. 17 бажыннар орнунга 23 бажыннар тутунган. Ол колхозтуң бүгү колхозчулары ам сууржаан.

Чыргакы суурнуң девискээринде уруглар яслизи, мал эмчизиниң бажыны, үрезин шыгжаар чер кылдынган, чунар бажың тудуу дооступ турар.

★ «Коммунизмче орук» колхоз электростанциязы тудуп алырын шиитпирлээн. Ооң ханазы тургустунган, электроудазыннар шөйер чагылар кылдынган, локомобиль эккелдинген. Станцияның шыдалы 25 киловатт болур.

★ Сумунуң ажылчы чоннарының бүгү уруглары чеди чыл болгаш эге школаларда хаара тутунган. Чеди чыл школазында 227 оолдар болгаш уруглар өөренип турар. Оон аңгыда бижик билбес чорукту узуткаарының элээн каш бөлүмнери, агрозоотехниктиг курстар, партия чырыдыышкынының бөлүмнери ажылдап турар. Ниитизи-биле 600 кижи өөренип турар.

★ Сумунуң бүгү араттары колхозчулар болу берген. Оларның аразында чолаачылар, башкылар, трактористер, комбайнёрлар, техник-машинистер, электромонтёрлар, зоотехниктер, печка кылыкчылары, бызаңчылар, хлеб быжырыкчылары, огородчулар бар апарган.

★ Ниитиниң малының баш саны дыка өскен. Ам чүгле «Коммунизмче орук» колхозта безин 4799 мыйыстыг бода мал, шээр мал, чылгы бар.

Эрткен чыл-биле дөмейлээрге, хайнакташтырган болгаш шуут арыг каракуль хойларның саны 4 ажыг катап улгаткан, хайнакташтырып эдериштирер тускай пункт организастатынган. Колхоз симменталь уксааның бугалыг, дон база буденновчу уксаалыг аскырларлыг.

★ «Коммунизмче орук» колхозтуң баштаар чери бодунуң колхозчулары инектиг болурунга дузалаан. Келир чылын колхозчу бүрүзү инектиг болурун чедип алыр деп турар.

★ 1954 чылда картофель тарыыр шөл 3 ажыг катап, ногаа шөлү 4 катап алгыыр. 4 гектар черге чат-чимистиг сад тарытынган турар. Огород болгаш сад суггарарынга 13 километр дурттуг буга кастынар.

★

НИИТИНИҢ МАЛЫНЫҢ КЫШТАГЛАДЫЫШКЫНЫН ОРГАНИЗАСТЫГ ЧОРУДАР

Малчынның ишчи чоруу

Бай-Тайга районда Сталин аттыг колхозтуң хой кадарчызы эш Бавыыл бодунда быжыглатынган хоюнуң чайгы, күскү семиртилгезин эки организастап, кышкы ажаалда хайгааралды кичээнгейлиг чорудуп келгешинден ооң кадарган хою чыл бүрү өзүлделиг болуп келген. Колхозчу малчынның коданында хою 300 хире. Бо чылын кыштааның чоогунда 4000 пуд эки шынарлыг сигенни ол белеткээш, оозун боду кажаалап алган. Ол ышкаш 500 хой кирер кажаазының септелгезин база хынамчалыг кылып алган.

Эш Бавыылдың Көк-Чарыкта кыштааның белеткели эки. Ол эрткен кыжын кажаазының хөрженин туйбугулаштыр чыып кургадып алган, ону өзектеп оттуларынга ыяжы база белен. Чаш малга чадыг болдурары-биле кургадып оваалап алганы хоюг өдек серилиг камгалалда. Ооң ажыл-ишчизиниң база бир херечизи болза, кышкы үеде негетинер малдыр, хүүрек, кускун-хаай болгаш өске-даа үүлдери кыштаанда белен.

С. ТӨРЕШТЕЙ.

Хойжунуң хүлээлгези

Сүт-Хөл районда «Сталинчы орук» колхозтуң малчыны коммунист О. Чыгак хой кадарчызында ам үш чылын эки ажылдап келген. СЭКП Төп Комитединиң сентябрь Пленумунуң доктаалын танышкаш эш Чыгак улам бедиткен хүлээлгелер ёзугаар ажылдап турар.

Эш Чыгактың хоюнда келир чазын төрүүр 307 баш хой бар, оларны бо чылын шуптузун каракуль уксааның кошкарлары-биле эдеришкирген. Келир чылын 310 хайнак хураганнарны алырын малчын хүлээнген, ооң сөзү боттуг ажылындан карышпас.

Н. ЛОПСАН.

Өвүрнүң „Торгалыг“ колхозта

Өвүр районда «Торгалыг» колхозтуң малчыннары 9 муң хире шээр малдың 32 кыштагларының септелгезин чогуур үезинде дооскан, ооң иштинде 27 кыштагларга элээн улуг ажылдар кылдынган. Бо талазы-биле Даваа, Маадыр-оол, Осур-оол олар эки ажылдааннар. Ол ышкаш 700 ажыг мыйыстыг бода малдың кыштагларынга чаа кажаалар тударынга Чүлдүм, Доржукай, Натпит-оол база идепкейлиин көргүскен.

Удуртулганы күштелдирер

Коммунистиг партия болгаш Совет чазак социалистиг көдээ ажылагайны улам ыңай хөгжүдер, ылаңгыя мал ажылында хожудаашкыны узуткаар хемчеглер талазы-биле чурттуң мурнунга соңгаарлатынмас чугула сорулгаларны салган. Ону күүседириниң талазы-биле ажылдар Барыын-Хемчик районда багай боттанып турар.

Кыштаглаашкынны чедиишкинниг чорудар чорук малдың өзүлдезин, ооң бедик продуктулуг болурун шиитпирлээр кол айтырыгның бирээзи турбуже, бо ажыл районда мыычага чедимче чок болуп, колхозтарның кол нуруузу кыштаглаашкынга четпес белеткелдиг ужуражып турар. Бо чылдың ноябрь 1-ге чедир мал кажааларының тудуушкунунуң планын район үгле 69 хуу күүседкен. «Тиилелге» колхозтар шээр малдың Тулан-Карада 10 кыштаглары, «Большевиктин» ында 2 кыштаглары, «Комсомол 30 чыл ооюнуң» 40 ирттериниң кыштаа, 27 иректериниң Биче-Аянгатыга кыштаа амга чедир кылдынмаан.

Мал ажылын хөгжүдериниң бир кол айтырыы баш бурунгаар эки белеткетинген мал чемнери болур. Бо талазы-биле район эрткен үш чылдарда ышкаш бо чылын мал чеми белеткээрин база-ла харыысалга чок удурткан. Районнуң колхозтары сиген белеткелин 73,6 хуу, саваң бөлүп алыышкынын 25 хуу күүседкен. «Комсомол 30 чыл ооюнуң», Ворошилов аттыг, «Ленин оруу», «Тиилелге» колхозтар мал чеми белеткээриниң планын шуут үскен. Ол ышкаш «Барлык» совхозу (директору эш Казанцев, партия организациязының секретары эш Шоюн) сиген белеткелин 67 хуу күүседип, план күүседир аргалар турда-ла ону тоомча чокка эрттирген.

Кестинген сигеннерни эки кажаалар-биле хандырбаанындан «Комсомол 30 чыл ооюнуң», «Совет Тыванын 5 чылы» колхозтарның сигеннерин мал үреп чип турар. Ол ышкаш Кызыл-Мажалык МТС (директору эш Огаркин) колхозтарга керээлиг хүлээлгелерин шуут күүсетпээн. Сөөлгү үеде МТС мал ажылының талазы-биле удуртулганы холга албайн, хамык зооветеринария ажылдакчыларын колхозтарга хуваап, оларның ажылын контрольдавайн турар. Чамдык колхозтарда мал эмчилери четпес, зоотехниктер чүгле МТС-те, а колхозтарга дуза көргүспейн турар. Зоотехниктер Палакин, Октябрь олар багай ажылдап турар.

Удуртулганын ажыл-иштен хоорулчак болуп турарының ужурундан районнуң мал ажылында улуг четпестер болгаш частырыглар бар. Районда мал бажынын саны сөөлгү беш чылда кудулаан, ылаңгыя төрүүр инек болза, мыйыстыг бода малдың үгле 43 хуузун эжелеп турары дыка четпес. Мал бажынын чыл бүрүде өзүлде чогунуң чылдагааны колдуунда хуу ажыл-агыйлыар болгаш колхозчу өрегелериниң хуузунда малдарында улуг каражаларны болдурганы-биле тайылбырлатынар. Райкүүскомнуң болгаш суму Советтериниң хыналда чок чоруун ажыглааш, чамдык кижилер малын төтчеглеп базарлаар үүлдер бар. Ылаңгыя Ак суму Соведиинин даргазы Анзы-Доржу, Кызыл-Тайга суму Совединиң даргазы Чарык-Карак олар дыка хөй кижилерге мал төтчеглээриниң шынзылгаларын берип турган. Амгы үеде районнуң колхозтарында 370 ажыг колхозчу өрегелер мал чок болуп турар. Кызыл-Мажалык суурда районнуң харыысалгалыг ажылдакчылары безин элээн хөй баш малдарын чаңгыс-даа баш чок кылдыр төтчеглеп турда, райкүүскомнуң даргалары Красный, Пичугин олар ону херекке албайн келген. Ол ышкаш оорга удур демисел онза багай.

Мал ажылында бо улуг четпестерниң чылдагааны болза, үгле удуртулганың кошкаанда. СЭКП райкому болгаш райкүүском бүдүн чыл иштинде малчыннарның хураларын кылбаан, фермалар эргелекчиларниң семинар өөредилгелерин организаставаан. Сөөлгү үеде байдал оон-даа дора болуп турар. СЭКП Төп Комитединиң сентябрь Пленумунуң доктаалын амыдырал кырынга боттандырары дээш удуртулганы экижидери онза негетинип турар.

М. БУГАЛДАЙ.

Четпестер-биле эптешпес

Чөөн-Хемчик районда Сталин аттыг колхозтуң (даргазы эш Ревнюк, парторганизация секретары эш Баву-Доржу) Хараганныг-Дагда шээр малының 6 кыштааның кажаалары амдыгаа чедир септетинмээн, хөржең часкы-ла хевээр. Ам ында колхозтуң 2400 ажыг шээр малы чеде берген, а кажааларга мал киирер аргажок болган.

Шак ындыг байдал колхозтуң сүт-бараан фермазында база илереп турар. Ол ышкаш куш фермазының бажыңы кылдынмаанындан кастар болгаш дагаалар амга чедир хар кырында маңнашпышаан.

Д. СЮРЮН-ООЛ.

Кызылдың ыяш заводунуң ажылчыны Иван Щеголев бүдүрүлгениң мурнакчыларының бирээзи. Ол нормазын 175 хуу чедир күүседип турар.

Чурукта: эш Щеголев электрилебледе ажылдап турары.
Чуруу С. Феоктистовтуу.

Колхозтар тудугларында

Эрзин районнуң колхозчулары чоннуң материалдыг болгаш культурлуг чаагай амыдыралын улам-на экижидеринче угланган партияның болгаш чазактың төөгүлүг шиитпирлеринге күш-ажылчы сорук кирип, ону эрестиг боттандырып турарлар.

Нарында «Коммунизмче орук» колхозтуң тудуг бригадазы (бригадир эш Чоксум) 1953 чылда чурттталганың болгаш мал кажааларының тудуг планнарын хуусаа бетинде дооскан. Тудуг ажылының талазы-биле колхозтуң дуржулгалыг бызаңчызы эш Комбужап 5 кижилиг звенозу-биле 6 чурттталга бажыңнарының тудуун дооскан, ол үгле 7 айларның дургузунда 400 чыгам күш-хүнну ажылдап алган.

Мөрен сумуда «Сталинчы орук» колхозтуң шалыпкын тудугжулары бо чылдың дургузунда чурттталганың 16 чаа бажыңнарының тудуун болгаш 9 бажыңнарның септелгезин база чунар бажың болгаш хлеб быжырар черниң чаа тудугларын, малдың 11 чаа кажааларын тудар планныг турган, ол тудугларны шынарлыг доосканнар. Бригаданың бызаңчылары коммунист эш Тармажап тудуг ажылынга хүн норма-зын 150—170 хуу чедир, эш Комбужап 200 хуу ажыр доктаамал күүседип турганнар.

Бай-Таг сумуда «Чаа орук» колхозтуң тудуг бригадазының бызаңчызы эш Балдар бо чылын 6 чурттталга бажыңнарының септелгезин дооскан.

Мөрен сумуда «Кызыл сылдыс» колхозтуң бызаңчызы эш Кандан тудуг ажылының үлүг нормазын 150 хуудан кудулатпайн турар. 61 харлыг Доңгурак ирей тудуг материалы сөөртүп белеткээриниң планын 120 хуудан ажыр доктаамал күүседип, партияның болгаш чазактың шиитпирлерин эрестиг боттандырып турар.

С. КОМБУ.

Редакциядан чагаалар

Колхозтуң өнчү-хөреңгизин камгалаар

Машиналар болгаш көдээ ажылагый чепсек-херекселдери болза, колхозтуң ниитиниң өнчү-хөреңгизи. Ону камгалап, ажаап турбаарынга колхоз баштаар чери, колхозчулар онза сагыш салыр ужурлуг. Ындыг турбуже, Кызыл районнуң «Победа» колхозтуң чүк машиналары болгаш көдээ ажыл-агыйның чамдык чепсек-херекселдери септетинмейн, чогуур хайгааралда тургустунмайн турар.

Бир чүк машиназы бо чылдың июльда үрелгеш, ажылга ажыглатынмас апарган. Ону дыка үрелбээнде септеп алыр арга бар турган. Ооң чолаачызы Конгар аараан соонда, машинаны септетирер дээр чугаа шуут соксаан. Ооң мотору склад чанында каш кезек апарган, дат, довурак хөме алы берген чыдар. Оон аңгыда база бир чүк машиназы үрелген, ооң соңгу рессору сынган, ылаңгыя моторунда поршиналарны чаартып солуур ужурлуг апарган. Чолаачы Алдын-оол машинаны септеп алыр дээш оралдажып, бо дугайында айтырыгны тургузуп турган, ынчалза-даа, колхоз баштаар чери кандыг-даа дуза көргүзүп, хемчег ап шыдаваан.

Колхозтуң 1952 чылда садып алган чаа мотоциклын мурнунда колхоз даргазы турган Базыр-оол эдилеп тургаш үрээн, ол ам кандыг-даа ажыглал чок чыдар. Ол мотоцикл Базыр-оолдуң бажыңының чанынга чаъска дадарып, довурак-доозунга алзы берген чайлаан. Ооң соонда ол ам Алдын-оолдуң бажыңының чанынга күзээн, мотоцикл чадагай черге турарга чүү боор, улам-на үрелир болгаш ооң кезектери-даа чидип болур.

Септеп каан тараа кезер ийи машиналар күскү ажаап алыышкын ажылынга ажыглатынмаан болгаш ол-ла турган черинде склад чанынга тура күзээн, ээн черге тургаш, оларның дырбааштары сынып, ээрилгелери болгаш өске-даа кезектери чидип турган. Ол ышкаш септээри-биле чыып каан элээн хөй шанактар сынып үрелген болгаш оларның чамдык кезектери читкилээн.

Көдээ ажыл-агый машиналарын, чепсек-херекселдерин шыгжап кадагалаар таарымчалыг эки складтар, сарайлар чок болуп турар. Машиналар, чепсек-херекселдер ээн сандаргай чыткылаар таварылгалар амдаа бар. Чүк машиналары киирер гараж бар-даа болза, аңаа машиналарны киирип тургуспайн турган.

Аттың сиген, тараа кезер машиналарын, тергелерни, шанактарны, ат дериглерин болгаш ажыл-агый херекселдерин камныг эдилээр, ажаап кадагалаар талазы-биле колхозчуларга боттуг удуртулганы хандырбайн турар.

Ам кол негелде болза, үрелгеп машиналарны, чепсек-херекселдерни эки септеттирип алгаш, оларны камныг эдилээр, бүгү-ле машиналар, чепсек-херекселдер, дериглер хамаарышкан черлеринге, гаражка, складка, сарайга кадагалатынган турар ужурлуг.

Колхозтуң ажыл-агый кижилери, тус-тус машиналарны, көдээ ажыл-агый чепсек-херекселдерин, ат транспорттуң дериг-херекселдерин болгаш оон-даа өскелерни ажылга хереглеп, эдилеп турар колхозчулар колхозтуң ол ниити эт-хөреңгилерин чидирер, үрегдээр болгаш чок кылыр болза, олар бо талазы-биле харыысалгалыг болур деп чуве билдингир. Колхозтуң янзы-бүрү эт-хөреңгизин шыңгыы камгалаар дугайында колхоз баштаар чериниң даргазы эш Седен-оол онза сагыш салыр херек. Колхозта ревизия комиссиязы, ооң даргазы эш Сендел бодунуң ажылын шимченгир экижидип, хыналдаларны чогуур үелерде чорудары чугула болуп турар.

М. ОРУСПАЙ.

Районда спорт ажылы багай

Чөөн-Хемчик районнуң чамдык колхозтарында тургускан спорт ниитилелдериниң ажылы багай чоруп турар.

Районнуң 9 колхозтарының чүгле 4-түнде «Колхозчу» деп эки-тура спорт ниитилелдерин организастаан. Спорт ниитилелдери ат чалаан боордан башка, ында кандыг-даа удуртулга чок, ооң кежигүннериниң сан-түнү будалчак, кирген кежигүннерден амга чедир чаңгыс-даа кижи дадывырын четче төлевээн.

Ылаңгыя «Коммунизмче орук» колхозта спорт ниитилелиниң удуртукчузу эш Сайын бодунуң ажылын чүгле улустар холунга билеттер тыпсып бээри-биле өйлештирген, а ук билеттерниң өртээ безин хавыртынмаан.

Яслини дүрген ажыдар

Улуг-Хем районнуң Димитров аттыг колхозта уруглар яслизинин тудуун эрткен чайын-на дооскан. Бичии урулларга таарымчалыг орунларны база бүрүү-биле чазап кылган.

Ынчалзажок, колхоз баштаар чериниң (даргазы эш Сүмбүр) ажылагыйжы эвези-блие ол белен болган ясли мынчага чедир ажыглалга кирбейн турары кончуг четпес.

В. САНЧАЙ-ООЛ.

АЛБАНИЯДА КУЛЬТУРА БОЛГАШ УЛУС ЧЫРЫДЫЫШКЫНЫ

Албани Улус Республиканың Министрлер Чөвүлелиниң даргазы Энвер Ходжа Улус хуралының сессиязынга чоокта чаа чүве чугаалап тургаш, чазактың иштики чугула сорулгаларының бирээзи болза, культураны болгаш чырыдыышкынны улам ыңай хөгжүдер болур деп медеглээн. «Партия болгаш чазак болза, өөредилгени болгаш культураны шингээдип алыр арганы калбак улус массаларга бээр дугайында үргүлчү сагыш салган турар»— деп чугаалаан.

Улус-демократтыг тургузуг Албанияның культурлуг дүргөн көдүрлүүшкүнүнүң калбак болгаш чырык перспективаларын ажыткан. Улус эрге-чагыргазының тос чылдарының иштинде культура тургузуушкунунуң талазы-биле хемчээл чок хөй чүүлдер кылдынган.

Шаандакы Албанияга назы четкен чоннуң 80 ажыг хуузу бижик билбес турганы билдингир. Шаандакы ол аар берге уржукту узуткаары-биле улустуң эрге-чагыргазы чуртту фашизмден хосталганының соонда, доп-дораан бижик билбес чорукту узуткаарының талазы-биле курстарның база бөлгүмнерниң калбак четкизин тургузуп эгелээн.

Улус хуралының Президиуму 1949 чылдың сентябрьда 12-ден 40 хар чедир назылыг чонну бижикке ыяавыла өөредириниң дугайында хоойлу үндүрген. Ону боттандырбышаан, чер-черниң эрге-чагыргалары болгаш улус чырыдыышкын органнары 1952 чылдың төнчүзүнге чедир Албанияның бүгү чонунуң дөрттүн бири—260 муң кижи номчуп, бижип турар чорукту чедип алганнар. Бижик билбес чорукту узуткаарының курстарынга бо чылын база 60 муң кижи өөренир. Ынчангаш чоокку каш чылдар иштинде Албанияның чону шупту бижикти билир болур.

Республикада школа херээ дүргөн хөгжүп турар. Дайын мурнундагы чээрби чылдар иштинде (1920—1939) 190 чаа школалар ажытынган турган болза, дайын сөөлүндеги 1945 чылда аңаа 336 школаларны тургускан. Чуртту хосталганының үезинге чедир Албанияга чүгле 612 эге школалар санатынып турган, ынчаарга ам олар 2.104, тодаргайлаарга үш катаптан хөй апарган. Шаанда барык-ла чок турган ортумак болгаш долу эвес ортумак школалар калбак нептерээшкинни алган.

Улус эрге-чагыргазы уруглардың бүгү-ниити ыяавыла эге өөредилгезиниң дугайында хоойлуну долу хемчээлдиг боттандырып турар. Чеди чылдың ыяавыла өөредилгезиниң дугайында хоойлу чоокта чаа хүлээп алдынган. Ооң-биле холбаштыр чуртта чеди чыл школаларының күштелдирген тудуушкуну болгаш чаа башкы кадрларның белеткели чоруп турар.

Шаанда болза, бодунуң уругларын өөредири-биле даштыкыже чорудар аргалыг чүгле улуг-улуг феодалдарга болгаш капиталистерге дээди өөредилге чедингир болуп турган. Албанияның бодунга чаңгыс-даа дээди өөредилге чери чок турган. Ам оларда алды—башкы институду, политехниктиг, көдээ ажыл-агый, план-экономиктиг, медицина институду болгаш башкыларның мергежилин бедидер институт тургустунган. Муң-муң албани ооллар болгаш кыстар, ажылчыннарның болгаш тараачыннарның уруглары ам дээди өөредилгени алыр аргалыг болган. Хөй-хөй албани студентилер Совет Эвилелиниң дээди өөредилге черлеринде өөренип турарлар.

Тиранада алды чыл бурунгаар тургустунган Эртемнер институду чурттуң планныг улус ажыл-агыйынга болгаш культурлуг хөгжүлдезинге бараан болуп турар.

Республикада бот-өөредилгениң четкилери организастатынган. Ажылчы чоннар бүдүрүлгеден чартыгыышкын чокка чеди чылдың, ортумак болгаш дээди өөредилгени ап турарлар. Бо чылын бот-өөредилгебиле өөренип турарларның саны эрткен, чыл-биле деңнээрге дөрт катап көвүдээн. Чоокку үеде бот-өөредилге салбырлары көдээ ажыл-агый институдунуң чанынга, саңхөө, экономика болгаш көдээ ажыл-агый техникумнарының чанынга ажытынгылаан турар. Оон аңгыда Албанияда улуг улустуң кежээки школаларының четкизи улам көвүдеп турар.

Музыка болгаш уран-чүүл школалары чуртта бир-ле дугаар тургустунгулаан. Бүдүрүлге черлеринде, албан черлеринде, культура бажыңнарында болгаш көдээ номчулга бажыңнарында хөй санныг бот-тывыңгыр уран-чүүл бөлүктери тургустунгулаан. Улустуң уран-аргаларын хөгжүдер талазы-биле бо хире таарымчалыг байдалдар Албанияга кажандаа турбаан.

Чүс-чүс номчулга бажыңнарын болгаш библиотекаларны, ном садар магазиннерин, культура бажыңнарын болгаш клубтарны, театрларны болгаш кинотеатрларны база культураның өске-даа албан черлерин ажылчы чоннарга тургузуп бергилээн. Чүгле эрткен чылын республиканың хоорайларынга болгаш көдээ суурларынга бежен чаа номчулга бажыңнары, дөрт чаа кинотеатрлар, сес музейлер болгаш оондаа өске черлер тургустунгулаан.

Ийи чыл бурунгаар Тиранага Албанияның төөгүзүнде бир-ле дугаарында —культураның магалыг чаагай Ордузу туттунган. Ында 800 олуттуг кино-зал, 450 олуттуг лекция залы, улуг библиотека номчулга чери, делгелге залдары, музыка, шии, литература болгаш өске-даа бөлгүмнер ажылдаар өрээлдер бар. Культура Ордузунга албани найсылалдың муң-муң ажылчы чоннары, ылаңгыя аныяктар хөйү-биле кээп турарлар.

Культураның болгаш чырыдыышкынның хөгжүлдезинге хөй акшахөреңгилер чарыгдатынып турар. Чижээ, бо чылын бо сорулгаларга дөзевилел 1938 чылдың дөзевилелинден үжен катап ашкан. Культура болгаш чырыдыышкын чурттуң эң ырак булуңнарынче ханылап кирип турар. Ам Албанияда шаандакызынга бодаарга солуннар ийи катап көвүдээн. Чүгле 1952 чыл иштинде ном үндүрер чер дайын мурнундагы он дөрт чылдар иштинде үндүрүп турганы хире номнарны парлап үндүрген.

Улус-демократтыг тургузугнуң үезинде эртем, литература, уран-чүүл чедиишкинниг хөгжүп турар. Совет Эвилелиниң дузаламчызы-биле чуртта ада-чурт кинематографиязы тургустунуп турар.

Бир эвес шаанда Албания культура талазы-биле Европаның эң хожудангай чурттарының бирээзи кылдыр санатынып турган болза, ам ол дыка хөй капиталистиг күрүүнелерни ол талазы-биле ажып турар апарган. Дайын сөөлүндеги чылдарда культура тургузуушкунунуң талазы-биле чүү-даа кылдынмаан Грециияны деңнеп көөрү-биле маңаа чижек көргүзүп болур.

Бо чылдың чазынында Афинага болуп эрткен грек башкылар съездизинге дайын мурнунда турганынга бодааргa амгы үеде Грециияда школалар 600 хире эвээш болганын айыткан. Ажылдап турар школаларда үш муң башкылар чедиишпейн турар. Өөредилге кичээлдерин муң-не чүгээр хандырар төлээде, 6.254 чаа класстарны тудары база 2.175 эрги класстарны септээри эргежок чугула болуп турар. Ындыг турбуже, ындыг тудугну Грециияда чорутпайн турар, чүге дээрге, күрүне бюджединиң эң улуг кезиин шериг сорулгаларынга чарыгдап турар.

Дайын мурнунда грек чоннуң 36 хуузу бижик билбес турган, ынчаарга ам бижик билбестер 45 хуу чедип турар деп «Элефтерия» деп солун дыңнаткан. «Эмброс» деп грек солун эрткен чылын мынча деп бижээн: «Дайын сөөлүндеги чеди чылдар эрткен болза-даа, бистиң ам чурттап эрттирип турарывыс ышкаш өөредилгениң шак мындыг буураашкынын чурт кажандаа көрүп билбээнин билинзе чогуур».

Бо талазы-биле мындыг чижек чаңгыс эвес. Чепсегленишкинни эңдере бүдүрүп турарының түңнелинде культура тургузуушкуну аажок буурап бадып турар өске-даа хөй-хөй капиталистиг чурттарны база чижекке киирип болур.

Хосталган албани улус бодунуң национал хевирлиг болгаш социалистиг утка-шынарлыг чаа культуразын сорук кириишкинниг тургузуп турар. Улус демократиязының корум-чуруму болза, аңаа таарымчалыг байдалдарны тургузуп берип турар.

Албани-совет культурлуг харылзаалар чыл келген тудум-на улам быжыгып турар. Албанияның ажылчы чоннары Совет Эвилелиниң улуг үлегер-чижээнче, ооң делегейде эң мурнакчы культуразынче доктаамал хайгааралды салып турар. ССРЭ-де социалистиг тургузуушкуннуң дуржулгазының дугайын чугаалап турар очулдуртунган совет номнар болгаш брошюралар, орус болгаш совет чогаалчыларның уран-чечен чогаалдары, марксизмниң классиктери—В. И. Ленинниң болгаш И. В. Сталинниң чогаалдары республикада хөй-хөй тиражтарлыг парлатынып турар. Албани театрларда совет драматургтарының шилери кайгамчык улуг чедиишкинниг үнүп, совет кинофильмнер Албанияда онза делгеренгей көргүстүнүп турар.

Совет культура-биле улам эки таныжар болгаш Совет Эвилелинде амыдырал дугайын хөйнү билип алыр дээш хөй-хөй албани кижилер орус дылды өөренип турар. Албани-совет найырал ниитилели болгаш можуларда ооң салбырлары орус дылды өөренир талазы-биле бөлгүмнерни болгаш курстарны бүгү чуртта тургускан, ында улуг-даа, аныяк-даа кижилер өөренип турар.

Албанияда культура тургузуушкунунга эң калбак улус массалар киржип турар.

Д. ДАНИЛОВ.

Улус демократиязының чурттарында

Кыдатта совет литература

ПЕКИН. Совет чогаалчыларның чогаалдары кыдат улустуң калбак массазының ортузунда делгеренгейбиле ажыглатынып турар.

Соңгу-Барыын Кыдаттың ажылчы чоннарының болгаш аныяктарының ортузунда совет литературага улуг сонуургалдыг чоруктуң дугайын «Нюньчжунжибао» солун бижип турар. Совет авторларның чогаалдары болза, улус массаларны кижизидериниң хереэнге, ылаңгыя аныяк салгакчыларны төрээн чуртунга кызыгаар чок бердинериниң ёзузунга кижизидериниң хереэнге улуг рольду ойнап турар деп солун бижип турар.

Совет литератураның кайгамчыктыг хевирлери «Алдын сылдыстың кавалери», «Москвадан ыракта», «Аас кежии», «Тараа чулуушкуну», «Хуннер болгаш дүнелер», а ол ышкаш орус классиктер Пушкиннин, Гогольдуң, Толстойнуң, Горькийниң чогаалдары сөөлгү чылдарның дургузунда Соңгу-Барыын Кыдатка калбаа-биле нептерээн. «Аныяк гвардия», «Қаң канчап катканыл», «Анаа дайынчы Александр Матросов», «Ёзулуг кижи дугайында тоожу», «Зояның болгаш Шураның дугайында тоожу» деп совет номнар кыдат аныяктарның чарылбас номнары болу берген.

Бо чылдың үгле алды айларының дургузунда Сланиге совет авторларның 140 муң ажыг экземпляр номнарын саткан.

Совет чогаалчыларның чогаалдары-биле чонну таныштырар хереккe хөй санныг библиотекалар болгаш номчулга черлери улуг рольду ойнап турар.

Польшада чаа хлеб заводтары

ВАРШАВА. Польшаның парлалга агентилелиниң медээлеп турарын ёзугаар алырга, Польшаның чамдык хоорайларында амгы үениң улуг-улуг хлеб быжырар бүдүрүлгелери ажыглалда кирип турар. Механизастатынган хлеб быжырар черлер Варшавада, Щецинада, Лодзьда, Чаа Гутада, Силезияның хоорайларында ажылдап турар.

Чаа бүдүрүлгелериң чанында чаа дериг-херексeлдер-биле хандыртынган тускай лабораторийлерни тургузуп турар. Олар хлеб-булка кылыгларының шынарын улам ыкай экижидеринге ужур-дузалыг болур.

Болгарияда көдээ ажыл-агый кадрларының белеткели

СОФИЯ. Көдээ ажыл-агыйның кадрларының белеткелиниң дугайында улуг сагыш салыышкынны Болгарияның улусчу чазаа салып турар. Чуртта көдээ ажыл-агыйның беш дээди өөредилге черлерин тургускан, олар чылдың-на муң-муң тускай эртемниглерни көдээ ажыл-агыйга белеткеп турар.

Көдээ ажыл-агыйның 26 техникумнарында чылдың-на 2 муң ажыг оолдар болгаш кыстар өөренип турарлар. Үгле сөөлгү чылдарның, 1947 чылдан бээр Болгарияга көдээ ажыл-агый техникумнарын 5 муң кижи дооскан.

Ол-ла үениң дургузунда көдээ ажыл-агыйның практика школаларынга болгаш янзы-бүрү курстарга 300 муң ажыг кижи боттарының билиин бедиткеннер.

(СЭТА)

—o—

„Улустар аразының харылзааларында дүшкүүрлүг чорукту кошкадырынче орук“

ПЕКИН. Ноябрьның 13-те болган парлалга конференциязында В. М. Молотовтуң чугула медеглелинде улустар аразының харылзааларында дүшкүүрлүг чорукту кошкадырының дугайында айтырыгны чугаалажып көөрү-биле даштыкы херектер министрлериниң чөвүлежилгезин чорударынче Совет Эвилелиниң күзелдиг чоруу база дагын тодаргайы-биле илеретингенин «Гунженьжибао» солун бодунуң редакция үүлүнде бижип турар. Бүгү-ниити тайбыңны хевээр арттырарынга сагыш-сеткилинден күзелдиг кижилер улустар аразының харылзааларында дүшкүүрлүг чорукту кошкадырынче орукту тодаргай айтып турар, Молотовтуң медеглелин деткип турарлар.

Кыдат улус болгаш бүгү делегейниң тайбыңга ынакшылдыг улустары улуг совет улус-биле кады ол сорулганы чедип алыр дээш моон соңгаар-даа дем катыштырган күженишкиннерни салыр дээрзин «Гунженьжибао» бижип турар.

(СЭТА).

Тайбыңның Бүгү-делегей Чөвүлелиниң сессиязында

ВЕНА. Ноябрь 24-түн эртенги хуралынга чогаалчыларның бүгү-кыдат Эвилелиниң даргазы, Тайбыңның Бүгү-делегей Чөвүлелиниң бюрозунуң кежигүнү Мао Дунь чүве чугаалаан.

Кореяда тайбыңчыдылганың боттанганы бүгү делегей байдалының дүшкүүрлүг чоруун улам ыңай кошкадырынга таарымчалыг байдалдарны бергенин Мао Дунь чугаалаан. Ам бо үеде тайбынга ынакшылдыг улустар атомнуг болгаш водородтуг бомбаларны, база бахтериологтуг чепсекти, а ол ышкаш массалыг узуткаашкынның чепсектериниң өске-даа хевирлерин хоругдаарын кириштирбишаан, чепсегленишкиннериниң бүгү-ниити кызырылдазының дугайында, өске чурттарның девискээринде тургустунган шериг базаларын узуткаарының дугайында, өске чурттарның девискээринде туруп алган болгаш ол чурттарның тускай хамаарышпас чоруунга кыжаныр турар даштыкы шериглерни үндүрер дугайында айтырыгларны чугаалажып көөрүн улуг күрүнелерден негээр ужурлуг. Шак бо өйде беш күрүнелериниң—АКШ-тың, Англияның болгаш Франциянын, ССРЭ-ниң болгаш Кыдаттың—чөвүлел хуралын чыылдырары боттуг болгаш онза ажыктыг үүл болур.

Мао Дунь бодунуң чугаазының түннелинде бир эвес беш күрүнелериниң чөвүлел хуралын эң дүрген чыылдырар дээш бүгү чурттарның тайбынга ынакшылдыг улустары боттарының бүгү күженишкиннерин салып, сырый катышкаш демисежир болза, ол дээрге улустар аразының дүшкүүрлүг чоруун кошкадырынга идиг бээр деп бүзүрелди илереткен.

Маадырлыг корей улустуң төлээлекчизи Хан Сер Я бодунуң чугаазынга бодунуң төрээн чуртунуң хосталгазы болгаш хамаарышпас чоруу дээш, бүгү делегейге тайбың болгаш депшилге дээш үш чыл дургузунда болган демиселге корей улустуң чедип алган тиилелгези тайбыңның болгаш демократияның бүгү лагериниң улуг тиилелгези болур дээрзин айыткан.

Корей улус АКШ-тың реаксылыг бөлүктериниң болгаш Ли Сын Манның саттынык чы бөлүүнүң чимзениишкиннеринге чөрүштүр корей айтырыгны тайбың ёзу-биле шиитпирлээр дээш бүгү күштерин салып турарын Хан Сер Я оон ыңай уламчылап чугаалаан. Чаагай сеткилдиң бүгү кижилери тайбың дээш демиселге улам-на күштүү-биле сырый катыжып, дайын кыпсыкчыларының каргыштыг бодалдарын могаг чокка сойгалап илередирин болгаш үзе шаварын корей улустуң муриундан Хан Сер Я кыйгырган.

Амгы үеде Японияның девискээринде улустуң тура-соруунга чөрүштүр Соңгу Кореяже халдаашкынга ажыглатынып болгу дег 700 ажыг даштыкы шериг базалары барын япон төлээ Токусабуро Дан медеглээн. Япония идепкейлии-биле чепсегленип турар. Қатап чепсегленишкиниң политиказы япон улустуң улам-на өзүп турар удурланыышкынынга таваржып турар. Оон-биле чергелештир Японияның болгаш Совет Эвилелиниң аразынга чогумчалыг харылзаалар дээш шимчээшкин калбарып турар.

Токусабуро Дан бодунуң чугаазының төнчүзүнге дайындан каражадап когараан корей улуска дузаламчы көргүзери дээш чурт бүрүзүнге шимчээшкинни организастаар дугайында саналды Японияның төлээлериниң мурнундан кирген.

Оон соонда Илья Эренбург (ССРЭ) сессияның киржикчилерингe чүве чугаалаан.

Илья Эренбургтуң чугаазы

Улустарның конгрези эрткен үеден бээр, чыл дургузунда тайбының күштери өскенин Эренбург чугаалаан. Ынчалза-даа кыжаныг айылы ам-даа чайлатынмаан деп ол медеглээн.

Чаа хан төгүүшкүнүнче ажыы-биле кыйгырып турар кижилерниң үн-домактары ам-даа чавырылбаан. Мурнунда атомнуг энергия талазы-биле комиссияның даргазы турган дээрги Дин медеглелинге Совет Эвилелинге удур атомнуг чепсекти хереглээрин саналдаан. Америк үлетпүр ээлериниң «Коммонуэлс клаб» деп организациязы «сагындырыкчы дайынның» идеязын чүүлдүг деп көрген, база даштыкы херектер талазы-биле сенат комиссиязының даргазы Уайли ындыг янзылыг бодалдар оон чуртунуң ажыл-херекчи бөлүктеринде чедиишкинниг болуп турарын бадыткаан.

Даллестиң медеглелдериниң хөөнү элээн хөй өске күрүне ажылдакчыларыныы ышкаш база өскерилген деп Эренбург демдеглээн. Хөөнде ол өскерлиишкин бир эвес ол, дайынның болгаш тайбынның айтырыгларын оларның канчаар көөрүнүң талазы-биле өскерлиишкин болган чүве болза, бисти өөртүп болур турган деп ол чугаалаан. Ынчалзадаа боттарының дүүнгү күзелдеринден чарлыр хөөн чок болгаш оон-биле кады хөй-ниитиниң санал-оналын хереккe алырынче албадатырган шак ол күрүне деятельдери бирээни чугаалап, өскени кылып,—«үнер арганы» тыпканнар.

Дайын белеткелин күштелдирип, чаа шериг базаларын тургузуп, оларга чагырткан армияларны улгатырып, «саналдар», «чөвүлел хуралдар», «чугаалажыышкыннар», «магадылалдар»... деп сөстерни соксаал чокка дапкырлап алгыржып турар чамдык күрүне деятельдери кандыг сорулгаларны салып турарыл?

АКШ-тың күрүне деятельдери «чугаалажыышкыннар» дугайын чугаалавышаан, оон-биле чергелештир улустар аразының дүшкүүрлүг чоруун кошкадырының эрге-ажыктарынга таарыштыр саналдатынып турар чугаалажыышкыннарны болдунар арга чок болдурар дээш туралааны-ла чылдактарны ажыглап, бүгү-ле чүвени кылып турарын Эренбург бодунуң чугаазынга көргүскен.

Қатышкан Штаттарның күрүне деятельдери оларга чедингир бүгүле аргаларны ажыглап, Қатышкан Нациялар Организациязынга Кыдаттың төлээлекчилериниң дүрүм ёзугаар кирген турар чоруун моондактап, Кыдаттың база Европаның, Американың болгаш Азияның өскедаа чурттарының аразында тайбың харылзааларын моондактап турар.

Шиитпирлеп таарыштырарын дөрт улуг күрүнелер: АКШ, ССРЭ, Англия болгаш Франция—харылаар өске айтырыгны, герман айтырыгны алгаш көрээли. Чаңгыс-аай, демократтыг болгаш тайбынга ынакшылдыг Германияны тургузар херек деп шупту бадыткап турарлар. Бо дугайын тайбың талалакчылары база хөй удаа чугаалап келгеннер. Ону ам чугаалажыышкыннарның талалакчылары болурун күзеп турар күрүне ажылдакчылары база дапкырлап чугаалап турарлар.

Америк чагырыкчы бөлүктер корей айтырыгны шиитпирлеп таарыштырарын болгаш боо-чепсекти дүжүрериниң, база бирги ээлчегде, камгалал чок чонга кыжаныр турар боо-чепсектиң шак ындыг хевирлерин хоругдаарының дугайын үзүп турарын Эренбург бодунуң чугаазынга үргүлчүлеп көргүскен. Бистиң сөөлгү сессиявыс соонда, эрткен үениң дургузунда ол күрүне ажылдакчылары улустар аразының дүшкүүрлүг чоруун кошкадырының эргежок чугулазының дугайында медеглелдери хөй удаа кылып келген деп Эренбург чугаалаан. Ол күрүне ажылдакчылары ынчаандыр медеглеп турган хирезинде-ле улустар аразының байдалын үгле чидиглендирип болгу дег элээн хөй хемчеглерни боттандырып келгеннер. Олар дугуржулгаларга күзелдиниң дугайын чугаалавышаан, Гитлериң шаандакы эвилелчизи болгаш сагыш-сеткил талазы-биле артырып каан салгакчызы-биле дугуржулганы, түрегделдиг Испанияны болдунуп болгу дег агрессияның пласдарны болдуруп турар дугуржулганы кылып алганнар. Олар тайбың чугаалажыышкыннарның эргежок чугулазының дугайын чугаалавышаан, Скэндинавияны болгаш Чоокку база Ортаакы Чөөн-чүктүң янзы-бүрү чурттарын боттарының шериг базалары кылдыр хуулдурарының дугайында чугаалажыышкыннарны чорудуп турарлар. Олар сеткилдин ханызындан тайбынга ынакшылдыг ёзуну удуртулга болдуруп турарын бүзүретпишаан, герман дивизияларны катап тургузуп ,«Европа армиязын» эң дүрген тургузарын чедип алыр сорулга-биле Барыын Европаның күрүнелеринге онза ыйыдыыш кыкны таварыштырыл турарлар. Бистиң сессиявыстың хүлээп алыр шиитпирлери дугуржулгаларга тодаргай үүлдерни база киирер ужурлуг деп Эренбург түнней чугаалаан. Ол шиитпирлер улустар аразының дүшкүүрлүг чоруун кошкадырынга идиг болуп, кандыг-даа үзел-бодалдарның тайбынга ынакшылдыг кижилеринге, кандыг-даа чурттуң патриоттарынга—американнарга болгаш кыдаттарга, англичаннарга болгаш орустарга, немецтерге болгаш французтарга таарымчалыг болур ужурлуг. Улустар бистиң сөзүвүстү манап турар. Олар болза, ам бүгү чурттарның күрүне деятельдери бистиин херекке алыр ужурлуг деп чүвени көрүп турарлар. Оларның иштинден дыка хөйүн бистер өскээр чугаалаарын—тайбың дугайында чугаалаарын албадапкан бис. Бистер оларны өскээр хөделирин — тайбынче баар кылдыр хөделирин албадаптар бис.

* * *

Эртенги хуралга ол ышкаш Вильгельм Эльфес (Барыын Германия) Миннерт-Кулинг (Голландия), Анежка Годинова-Спурна (Чехословакия), Говид Сахай (Индия) олар база санал бергеннер.

ВЕНА. Сессияның ноябрь 23-те кежээ болган хуралынга кыска парсар соонда Тайбыңның Бүгү-делегей Чөвүлелиниң оралакчы даргазы Пьетро Ненни чүве чугаалааш, тайбың талалакчыларының шимчээшкининиң сураглыг ажылдакчызы Ив Фаржтың тураскаалын сактып турган.

Улустар аразының айтырыгларын ак-сеткилдин-биле таарыштырарын, дугуржулганы чедип алырынче сеткилдиң ханызындан чүткүүрүн улустар күзеп турар деп Пьетро Ненни демдеглээн.

Соок дайынның изиг дайынче шилчий бээриниң айылы ам 1—2 чылдар мурнунда турганындан эвээш. Ынчалза-даа үндезин эргилде кылдыр көрүп болур хире кандыг-даа чүве амдыгаа чедир болбаан. Кореяда тайбың ам-даа тургустунмаан, герман айтырыгның шиитпирлээшкини чедип алдынмаан, чепсектиң эңдере бүдүрүүшкүнү үргүлчүлеп турар, АКШ ССРЭ-ниң шериг базалары-биле хүрээлеп турар деп Ненни чугаалаан.

Түннелинде оон чугаалааны: Бис тайбынга бүзүреп турар бис, чүге дээрге ону чаалап ап шыдаар бис. Бистиң демиселивиске бис бүгү бергелерни ажып тиилеп шыдаар бис.

Оон соонда Тайбыңның Бүгү-делегей Чөвүлелиниң секретары Жильбер де Шамбрэн чүве чугаалаан. Ол бодунуң чугаазынга колдуунда герман айтырыгның дугайын чугаалаан.

Германияны тайбың арга-биле катыштырарынга холбаштыр Совет чазактың саналдаан оруу болгаш Германияны катап чепсеглээрин хоругдаары тайбынга ынакшылдыг бүгү улустарның эрге-ажыктарынга долузу-биле дүгжүп турар деп де Шамбрэн айыткан.

Совет саналдарга үндезилээш, герман айтырыгны таарыштырары долузу-биле болдунар деп чүвени Тайбыңның Бүгү-делегей Чөвүлели бүгү улустарга бүзүредир ужурлуг деп де Шамбрэн бодунуң чугаазының түннелинде медеглээн.

Англияга тайбың дээш демисел болза, дайынга болгаш дайын белеткелдеринге удур, чугаалажыышкыннар дээш хөй-ниитиниң саналоналынга улуг саңлдарлыг болган деп тайбың камгалалының англи комитединиң президентизи Притт демдеглээн. Англи улустуң канчаар-даа аажок улуг кезии дайын белеткелдеринге шиитпирлиг удурланып турар деп ол чугаалаан.

Вьетнамның төлээлекчизи Ле Дин Там бодунуң чугаазынга амгы үеде Вьетнамда чоруп турар дайынны ол чурттуң улузунга француз колонизаторлар дөгеп келген деп чугаалаан. Ол агрессии дайын француз улустуң эрге-ажыктарынга улур болуп турар. Кореяга тайбынчыдылганы чарганы вьетнам айтырыгны тайбың арга-биле шиитпирлеп болурунга Францияның болгаш Вьетнамның улустарының бүзүрелин быжыктырган деп ол чугаалаан.

Кореяга дайын тайбынчыдылга дугайында дугуржулга-биле доозулган. Вьетнамда дайынны соксадыры база ол ышкаш эргежок чугула болгаш бо́лдунуп болур деп Ле Дин Там демдеглээн.

Француз улуска болгаш вьетнам айтырыгны тайбың арга-биле чөптүг шиитпирлээри дээш демисежип турар тайбынга ынакшылдыг бүгү улустарга изиг байырны чедиргеш, Ле Дин Там болза, дайынны соксадыры болгаш вьетнам айтырыгны тайбың арга-биле таарыштырары дээш күчүлүг кампанияны организастаарынче сессияның киржикчилерин кыйгырган.

Оон-биле хурал хагдынган.

(СЭТА).

„Швейцария—ССРЭ“ ниитилелиниң конгрези

НЕВШАТЕЛЬ. Ноябрь 21-де Швейцарияның Невшатель хоорайынга «Швейцария—ССРЭ» ниитилелдиң алдыгы конгрези ажытынган.

Конгресстиң ажылында ниитилелдиң бүгү секцияларындан 300 ажыг төлээлер киржип турар.

«Швейцария — ССРЭ» ниитилелдиң чалааның ёзугаар конгресске келген профессор И. Анисимов, профессор А. Шабанов болгаш даштыкы-биле культурлуг харылзааларның бүгү-эвилел ниитилелиниң кежигүнү Л. Кислов олар составтыг совет төлээлерни конгресстиң төлээлери болгаш ында олуржуп турарлар диңмиттиг адыш часкаашкыны-биле уткаан.

Конгресстиң ажыдыышкынында ССРЭ-ниң Швейцарияда элчини эш Молочков байыр чедирип чүве чугаалаан.

(СЭТА).

Индияның хөй-ниитизи индий-совет садыгны калбартырын ораладжып турар

ДЕЛИ. Индияның ажыл-херекчилери болгаш хөй-ниитизи Индия биле Совет Эвилелиниң аразынга садыглажылганы калбартыры дээш боттарының бодалдарын илередип турарлар.

Делиде үнүп турар «Вишвамитра» солунуң редакциязының чүүлүнде бижип турары болза: «Совет Эвилели биле садыг харылзаазын тургузарынга Индия байыр чедирер апаар, чүге дээрге, ол садыг Индияның хөгжүлдезинге дузалаар».

Бенгальдың «Свадхината» солунунуң демдеглеп турары болза, «индий-совет садыг керээзи амгы экономиктиг кризисти бистиң шыдажып эрттеривиске дузалаар болгаш Индияның чечектелиишкининиң хереэнге үнелеп чеппес салыышкын болур дээрзинге Индияга кым-даа дадагалзавас».

(СЭТА).

КҮШ-КУЛЬТУРА БОЛГАШ СПОРТ

Даштыкы чурттарда чоруп турар совет бут-бөмбүкчүлериниң эш-хуу ужуражыышкыннары

КОПЕНГАГЕН. Ноябрь 22-де Москваның «Динамо» командазы Данияның бут-бөмбүкчүлери-биле бодунуң ийиги ужуражыышкынын эрттирген. Динамочулар Орхустуң шилиндек командазы-биле ойнаан. Оюн болза, совет бут-бөмбүкчүлериниң тиилелгези-биле 3:0 санныг досзулган.

ОСЛО. Ноябрь 22-де Ставангер хоорайның төп стадионунга совет болгаш норвег бут-бөмбүкчүлериниң аразынга сөөлгү ужуражыышкын болган. Ленинградтың «Зенит» командазы 1953 чылда Норвегияның бут-бөмбүүнүң талазы-биле чемпиону «Викинг» деп команда-биле ойнаан. Маргылдаа совет бут-бөмбүкчүлериниң тиилелгези-биле 5:0 санныг болуп доозулган.

Бо маргылдаа-биле «Зенит» команданың даштыкы чурттарга ойнаашкыны доозулган. Даштыкыга чоруп турганының үезинде ол команда Финляндияның болгаш Норвегияның бут-бөмбүкчүлери-биле 6 катап ужурашкан болгаш ол ужуражыышкыннарга шуптузун тиилеп алган.

БУХАРЕСТ. Ноябрь 22-де Бухарестиге Тбилисиниң «Динамо» командазы 1953 чылда Румынияның чемпиону — армияның төп бажыңының командазы-биле ужурашкан. Ужуражыышкын Румынияның командазының тиилелгези-биле 1:0 санныг болуп доозулган.

Бухарестиниң ажылчы чоннары бо ужуражыышкынга улуг сонуургалын илереткеннер. Стадионга 80 муң ажыг көрүкчүлер олурган.

(СЭТА).

Херээженнериниң шыдыраа талазы-биле ССРЭ-ниң бирги чери дээш

ДОНДА-РОСТОВ. ССРЭ-ниң херээженнериниң шыдыраа талазы-биле он беш дугаар бирги чериниң баштайгы үш кезии доозулган.

Турнириниң мурнакчылары — спорттуң алдарлыг мастери Ольга Рубцова (Москвадан) биле спорт мастери Қира Зворикинаның (Минскиден) аразынга ойнаашкын дыка сонуурганчыг болган. Нарын байдалда Минскиниң шыдыраачызы шак чедишпестээр байдалга таваржып келген болгаш бир оглун ышкынган. Ойнаашкынны анаа берге байдал турда соңгаарладып каан. Делегей чемпиону, спорт мастери Елизавета Быкова (Москвадан) биле ленинградчы Л. Вольперттиң ойнаашкынын чидигленишкинниг байдалда соңгаарладып каан.

Алды салыгларның соонда мурнунда Ольга Рубцова биле Қира Зворикина чоруп орарлар, олар дөрт-дөрт санныг болгаш ийи-ийи соңгаарлаткан ойнаашкыннарлыг.

(СЭТА).

Көдээ шыдыраачыларның маргылдаазы

Бо чылдың ноябрь 1-ден 15-ке чедир Эрзин районнуң төвү—Сарыг-Булуң суурга районнуң дээре шыдыраачыларының маргылдаазы болуп эрткен.

Маргылдааның түннелинде бирги черни эш Данзырын 18,5 санныг болуп ээлээн. Ийиги черни эштер Қистам биле Көгжей олар үлешкеннер. Үшкү черни эш Араптаң алган.

Харыысалгалыг редакторнуң оралакчызы М. Н. ЛЮНДҮП.

1954 чылда моон адаанда доктаамал үнер солуннарның болгаш журналдарның чагыдылгазын хүлээп алыры үргүлчүлеп турар.

СОЛУННАР:

«Ведомости Верховного Совета СССР»—(«ССРЭ-ниң Дээди Совединиң ведомостизи»).
«Известия»
«Комсомольская правда»—(« Комсомол шыны»).
«Лесная промышленность»—(«Ыяш үлетпүрү»)
«Литературная газета»—(«Литература солуну»).
«Медицинский работник»—(«Медицина ажылдакчызы»)
«Пионерская правда»—(«Пионер шыны»).
«Правда»
«Советская литература»—(« Совет литература»).
«Труд»—(«Күш-ажыл»).

ЖУРНАЛДАР:

Лекциялар брошюралары (алды сериялыг).
«Наука и жизнь»—(«Эртем болгаш амыдырал»).
«Новое время»—(«Чаа үе»).
«Новый мир»—(«Чаа делегей»).
«Природа»—(«Бойдус»).
«Октябрь»
«Славяне»—(«Славяннар»).
«Начальная школа»—(«Эге школа»).
«Педиатрия»
«Искусство кино»—(«Кино уран-чүүлү»).
«Советская торговля»—(«Совет садыг»).
«Вожатый»
«Вокруг света»— («Делегейни долгандыр»).
«Молодежная эстрада»—(«Аныяктарның эстрадазы»).
«Пионер»
«Смена»—(«Салгакчы»).
«Шахматы в СССР»— («ССРЭ-де шыдыраа»).
«Мастер угля»—(«Хөмүр даш мастери»).

Чагыдылгаларны «Союзпечатьтың» Қызыл хоорайда болгаш районнарда салбырлары, харылзааның конторалары, салбырлары болгаш агентилери, почтальоннар, а ол ышкаш совхозтарда, кол хозтарда, МТС-терде, өөредилге болгаш албан черлеринде чагыдылга талазы-биле хөй-ниити төлээлекчилери хүлээп ап турар.

Чагыдылганы узун хуусаалыг кылдыр бижидинер!

«Союзпечать».

РЕДАКЦИЯНЫҢ АДРЕЗИ: Қызыл, Щетинкин кудумчузу, бажың 7. ТЕЛЕФОН НАРЫ: Харыысалгалыг редакторнуң 3—62, харыысалгалыг редакторнуң оралакчызының, партийжи амыдырал, культура болгаш амыдырал киллистериниң—3—88. харыысалгалыг секретарьның 3—68, пропаганда болгаш агитация, көдээ ажыглагый, үлетпүр болгаш транспорт, чагаа киллистериниң 4—98, иштикчи информация, бухгалтерияның—3—65.

ТС02657 Культура эргелелиниң типографиязы